

## OPONENTSKÝ POSUDOK K HABILITAČNEJ PRÁCI

**Autorka habilitačnej práce:** PhDr. Mgr. Michaela Dávidová, PhD., MBA, LL.M.

**Názov habilitačnej práce:** Zvládanie záťaže, osobná pohoda, spokojnosť so životom a sebahodnotenie v profesionálnom fungovaní odborníkov v zariadeniach na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí

**Oponent:** prof. RNDr. Jaroslava Pavelková, CSc.

Autorka predkladá k posouzení habilitační práci, jejímž tématem je Zvládanie záťaže, osobná pohoda, spokojnosť so životom a sebahodnotenie v profesionálnom fungovaní odborníkov v zariadeniach na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí. Téma habilitační práce je veľmi aktuálny a spoločensky významné v súvislosti se sociální prací v teoretické i praktické rovině. Motívem výberu danej problematiky bola absence komplexnějších empirických výzkumů na Slovensku zaměřených na zvládání zátěže, osobní pohodu, spokojenost se životem a sebahodnocení odborných a jiných zaměstnanců působících v systému sociálně-právní ochrany dětí a sociální kurately.

Autorka se rozhodla pro zpracování tématu věnovanému zvládání zátěže, osobní pohody, spokojenosti se životem a sebahodnocení v profesionálním fungování odborných a jiných zaměstnanců působících v zařízeních na výkon opatření sociálně-právní ochrany dětí a sociální kurately ve Slovenské republice. Zkoumaná problematika reflektuje aktuální profesní a společenské výzvy související s výkonem pomáhajících profesí, které jsou charakteristické vysokou mírou psychické, emocionální a sociální zátěže. Význam výzkumu zároveň souvisí s rostoucími požadavky na kvalitu výkonu odborných činností, ochranu práv dítěte, profesionalizací systému sociálně-právní ochrany dětí a sociální kurately a podporu psychického zdraví pracovníků participujících na výkonu opatření sociálně-právní ochrany dětí a sociální kurately. Název habilitační práce a její struktura koresponduje s teoretickými východisky a zaměřením empirické části habilitační práce. Celková úroveň habilitační práce potvrzuje i fakt, že je napsána v kompozičním modelu metodiky požadavků na tvorbu habilitačních prací na VŠZaSP sv. Alžbety v Bratislave. Pravopis a stylistika prezentované v práci jsou na výborné úrovni. Slovní formulace a vazby vykazují orientaci autorky v řešené problematice a dokazují její profesionální přístup. Práce je dobře čitelná také díky logickému řazení kapitol. Práce s odbornou literaturou je efektivní; autorka dodržuje všeobecně citační normu v souladu s vědeckou etikou. Rozsah a tematický výběr aplikované literatury je na

charakter odborné práce velmi bohatý (153 odkazů v textu, sofistikovaně uvedených v Seznamu použité literatury) a hovoří o zájmu autorky pro zkoumanou problematiku, ale i pro samotný proces a využití kvantitativní výzkumné strategie, která je vynikající.

Habilitationka v teoretické části své práce přiblížila současný stav řešené problematiky a prezentovala východiska zvládání zátěže, osobní pohody, spokojenosti se životem a sebehodnocení v profesním kontextu odborných a dalších zaměstnanců působících v systému SPODaSK. Teoretická část vychází z klasických a současných autorů (např. Lazarus a Folkman, Selye, Diener, Ryff, aj.), což zaručuje dobrou teoretickou ukotvenost a svědčí o autorčině dobré orientaci v psychologické a sociálně-vědní literatuře. Pozornost autorka věnovala charakteristice současného stavu SPODaSK v podmínkách na Slovensku, konceptualizaci zkoumaných proměnných a analýze jejich vzájemných souvislostí na základě relevantních domácích a zahraničních odborných poznatků, včetně charakteristiky profesního kontextu výkonu práce v zařízeních SPODaSK a diferenciacních aspektů zvládání zátěže, osobní pohody, spokojenosti se životem a sebehodnocení ve vztahu k vybraným sociodemografickým a pracovním charakteristikám zaměstnanců. Uvedena jsou i legislativní opatření. Jak prezentuje autorka, SPODaSK prochází transformačními procesy reflektujícími měnící se společenské podmínky, rostoucí komplexnost klientských případů a požadavky na efektivnější ochranu práv nezletilých dětí. Významným trendem posledních let je deinstitucionalizace péče o ohrožené děti, podpora výkonu opatření v přirozeném prostředí.

Výzkumným cílem habilitační práce bylo prostřednictvím teoretického zpracování a kvantitativního výzkumu zjistit, jaké strategie zvládání zátěže využívají odborní a jiní zaměstnanci působící v zařízeních pro výkon opatření SPODaSK a jak tyto strategie souvisí s jejich osobní pohodou, spokojeností se životem a sebehodnocením. Autorka tedy nesleduje pouze jeden faktor, ale propojuje v rámci komplexního výzkumného modelu copingové strategie, osobní pohodu, spokojenost se životem, sebehodnocením a profesní a socio-demografické charakteristiky pracovníků. Výzkumný soubor tvořili odborní a jiní zaměstnanci působící v zařízeních pro výkon opatření SPODaSK, a to konkrétně v centrech pro děti a rodiny na území Slovenské republiky (zaměstnanci s vysokoškolským vzděláním; pracovníci s formální odbornou kvalifikací; pracovníci, jejichž profesní kompetence jsou založeny na dlouhodobé praxi, zkušenostech nabytých v přímém výkonu práce s dětmi a rodinami a na specifických pracovních dovednostech - profesionální náhradní rodiče, pomocní vychovatele a další pracovní pozice, u nichž nemusí být vysokoškolské vzdělání nezbytnou podmínkou

výkonu práce, avšak jejich činnost je součástí profesionálního fungování zařízení pro výkon opatření SPODaSK). Do výzkumu dále byla zařazena státní centra pro děti a rodiny, akreditované subjekty s resocializačním programem, ale i centra pro děti a rodiny s akreditací vystupující jako soukromá zařízení pro výkon opatření SPODaSK, včetně profesní skupiny sociálních pracovníků, psychologů, speciálních pedagogů, vychovatelů, pomocných vychovatelů, sester a profesionálních náhradních rodičů. Distribuce dotazníku byla realizována prostřednictvím elektronické komunikace s odkazem na platformu sběru dat ([www.survio.com](http://www.survio.com)). Výběr respondentů byl realizován jako záměrný (účelový). Výzkumný soubor tvořilo celkem 635 respondentů. Využity byly standardizované výzkumné nástroje (Brief COPE, SIQŽ, RSES). Analýza dat zahrnovala deskriptivní, korelační, diferenční a vícenásobné lineární regresní analýzy.

Statistické zpracování údajů bylo realizováno v programu IBM SPSS Statistics 27. V prvním kroku byla provedena kontrola dat, kódování proměnných a příprava celkových skóre jednotlivých výzkumných nástrojů. Před výpočtem celkových úrovní proměnných byly v případě dotazníku Brief COPE a Rosenbergovy škály sebehodnocení (RSES) reverzně proskórovány položky, jelikož byly použity reverzní odpověďové škály. Původně tedy vyšší skóre indikovalo nižší úroveň sledované proměnné, což by komplikovalo interpretaci výsledků. Po proskórování vyšší hodnoty představovaly vyšší míru dané copingové strategie, respektive vyšší úroveň globálního sebehodnocení. V rámci deskriptivní analýzy byly u jednotlivých proměnných vypočteny základní popisné charakteristiky, konkrétně průměr, medián, standardní odchylka, minimum, maximum, koeficient šikmosti a koeficient špičatosti. U kategorizovaných proměnných byly použity četnosti a procentuální zastoupení jednotlivých kategorií. Vnitřní konzistence výzkumných nástrojů byla posouzena prostřednictvím Cronbachova koeficientu alfa. Normalita rozdělení dat byla posuzována zejména vizuálně prostřednictvím histogramů a doplňkově pomocí hodnot šikmosti a špičatosti. Jelikož histogramy u většiny proměnných poukazovaly na asymetrické rozdělení dat, v inferenčních analýzách byly upřednostněny neparametrické statistické postupy. Vztahy mezi proměnnými byly posuzovány prostřednictvím Spearmanovy korelační analýzy.

Výsledky výzkumu poukázaly na skutečnost, že odborní a jiní zaměstnanci zařízení SPODaSK ve zvýšené míře využívají adaptivní copingové strategie, především strategie orientované na aktivní zvládání problémů, plánování, akceptaci a využívání emocionální opory. Respondenti zároveň dosahovali relativně příznivé úrovně osobní pohody a globálního sebehodnocení, avšak nižší spokojenost se životem v podmínkách Slovenské republiky, zejména v oblastech

souvisejících s ekonomickou situací, sociálními podmínkami a fungováním společnosti (významně determinováno nejen individuálními osobnostními zdroji, ale i širším sociálním, organizačním a pracovním kontextem výkonu odborných činností). Výzkum potvrdil existenci vztahů mezi copingovými strategiemi, osobní pohodou, spokojeností se životem a globálním sebehodnocením (role globálního sebehodnocení jako významného protektivního faktoru osobní pohody a spokojenosti se životem). Maladaptivní copingové strategie, zejména sebeobviňování, se ukázalo jako asociovaný faktor s nižší mírou spokojenosti a psychické stability respondentů. Výsledky regresních analýz zároveň poukázaly na význam věku, délky praxe, profesního zařazení a vybraných copingových strategií při predikci osobní pohody a spokojenosti se životem. Jak autorka uvádí, výsledky práce poukazují na potřebu systematické podpory odborných a jiných zaměstnanců zařízení SPODaSK na úrovni organizace práce, řízení pracovních týmů i tvorby sociálních politik. Osobní pohoda pracovníků se ukázala jako multidimenzionální fenomén podmíněný interakcí osobnostních, profesních, organizačních a společenských faktorů. V podmínkách dlouhodobé pracovní zátěže se proto jeví jako nezbytné posilovat dostupnost kvalitní supervize, multidisciplinární spolupráce, kontinuálního vzdělávání a preventivních intervencí zaměřených na podporu psychické stability pracovníků. Současně se ukazuje význam podpory adaptivních copingových strategií, psychohygieny, sebereflexe, emocionální regulace a rezilience již během profesní přípravy odborných pracovníků. Výsledky práce zároveň vytvářejí prostor pro další empirické zkoumání faktorů podporujících psychickou stabilitu, pracovní spokojenost a efektivní profesionální fungování pracovníků pomáhajících profesí v podmínkách dlouhodobé zátěže a narůstajících profesních nároků. Perspektivně se jeví zejména realizace longitudinálních výzkumů, zkoumání dalších protektivních a rizikových faktorů profesionálního fungování, jakož i ověřování efektivity preventivních a podpůrných programů zaměřených na podporu psychické stability pracovníků systému SPODaSK. Výsledky regresních analýz zároveň umožnily identifikovat vybrané prediktory osobní pohody a spokojenosti se životem respondentů, čímž se podařilo rozšířit poznatkovou bázi o psychologických a profesních determinantech fungování pracovníků zařízení SPODaSK v podmínkách Slovenské republiky.

Za zajímavé považuji sledování role supervize z důvodu autorčiny analýzy rozdílů mezi pracovníky s pravidelnou a nepravidelnou supervizí ve vztahu ke copingovým strategiím životní spokojenosti a sebehodnocení.

## Otázka pro habilitantku

- Mohla by autorka, podle svého uvážení, představit jedno z uvedených doporučení pro praktická využití a objasnit jej podrobněji?

## Závěr

Habilitační práce má velmi vysokou úroveň, je metodologicky solidní, empiricky rozsáhlou a prakticky velmi užitečnou a splňuje všechny požadavky kladené na vědeckou práci, texty jsou srozumitelné a čitelné. Výsledky výzkumu jsou přehledně a důsledně zpracovány v tabulkách, seznam literatury je rozsáhlý a komplexní. Prezentovaná výzkumná zjištění považuji za velice přínosná (vysoká aplikační hodnota pro sociální práci a řízení organizací pracujících s ohroženými dětmi a rodinami), protože zkoumaná problematika reflektuje aktuální profesní a společenské výzvy související s výkonem pomáhajících profesí, které jsou charakteristické vysokou mírou psychické, emocionální a sociální zátěže. Význam výzkumu zároveň souvisí s rostoucími požadavky na kvalitu výkonu odborných činností, ochranu práv dítěte, profesionalizaci systému SPODaSK a podporu psychického zdraví pracovníků participujících na výkonu opatření SPODaSK. Jedinou připomínku mám k teoretické originalitě, protože většina řešených předpokládaných vztahů vychází z již známých psychologických modelů.

*Předložená habilitační práce splňuje požadavky kladené na tento druh vědeckých prací. Doporučuji, aby byl po úspěšném habilitačním řízení PhDr. Mgr. Michaely Dávidové, PhD., MBA, LL.M. podaný návrh na udělení vědecko-pedagogického titulu docent v oboru Sociální práce (3.1.14).*

V Ostrově 20. 6. 2026

prof. RNDr. Jaroslava Pavelková, CSc.